

Uniwersytet Łódzki
Instytut Anglistyki
Zakład Pragmatyki,
Kierownik
prof. dr hab. Piotr Cap
ul. Pomorska 171/173
90-236 Łódź, Polska
Tel./Fax: #48 42 665 52 20

University of Łódź
Institute of English
Department of
Pragmatics, Head
Prof. Piotr Cap, Ph.D.
ul. Pomorska 171/173
90-236 Łódź, Poland
Tel./Fax: #48 42 665 52 20

e-mail: piotr.cap@uni.lodz.pl

<http://anglistyka.uni.lodz.pl/cap-piotr-prof-dr-hab/>

U. Łódź		Filologicznego (6)	
Wpłynęło do WF	26-05-2022	Liczba	
Wpł. do jec. nr3		Symbol	
Znak			

Łódź, dn. 20 maja 2022 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Marty Strukowskiej p.t.
President Donald Trump's 2020 Campaign Discourse: A Study in
Anthropological Linguistics

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska poświęcona jest analizie dyskursu drugiej kampanii prezydenckiej Donalda Trumpa, która miała miejsce w roku 2020. Rozprawa napisana jest w oparciu o aparat teoretyczny i metodologiczny językoznawstwa antropologicznego. Czerpie jednocześnie, w różnym stopniu, z dziedzin podrzędnych lub pokrewnych, takich jak socjolingwistyka (model SPEAKING Grid Hymesa), retoryka (klasyczna i nowoczesna), pragmatyka, tekstologia oraz gramatyka komunikacyjna. W sposób naturalny wywód rozprawy nawiązuje również do teorii/modeli o charakterze socjologicznym, a nawet politologicznym. Korpus danych analizowanych w rozprawie stanowią teksty o różnej charakterystyce formalno-gatunkowej, takie jak debaty oraz przemówienia wyborcze, a także formy krótsze, na przykład uwagi i komentarze przedstawione podczas konferencji prasowych. Choć tematyka wszystkich tych tekstów odzwierciedla rozmaite aspekty życia publicznego poruszane w kampanii wyborczej, jej istotnym spoiwem są kwestie związane z pandemią Covid-19. Jak słusznie zauważa Autorka rozprawy, rzeczywistość pandemiczna stwarza całkiem nowy, bezprecedensowy kontekst komunikacyjny, z którego wyrasta wiele ciekawych i

wartych badania zachowań dyskursywnych i retorycznych. Analiza zaproponowana w rozprawie przedstawiona jest w ramach czterech rozdziałów, z których pierwsze trzy poświęcone są omówieniu teorii i modeli dostarczających narzędzi badawczych, zaś czwarty ma charakter empiryczny i opisowy, stanowiąc jednocześnie ostateczne uzasadnienie metodologicznych wyborów Autorki. Cała rozprawa jest bardzo obszerna – liczy ogółem 378 stron i zawiera wyczerpującą (a zarazem w pełni relewantną), 30-stronicową bibliografię.

Podstawowa wątpliwość, z którą przyszło mi się zmierzyć przygotowując niniejszą recenzję zawiera się w pytaniu, które – jestem przekonany – musiała sobie postawić także Autorka rozprawy u progu swych badań. Pytanie to brzmi dość zasadniczo: czy język Donalda Trumpa „da się” w ogóle przeanalizować? Czy podlega on ogólnie przyjętym kryteriom analizy dyskursu, których zastosowanie może przynieść jakiegokolwiek zorganizowane i produktywne wnioski? Wszak nie ma chyba badacza dyskursu, który rozpoznałby w wystąpieniach Donalda Trumpa konsekwentną realizację jakiegoś ogólnie przyjętego kompleksowego kanonu retorycznego. Wprost przeciwnie, sama Autorka rozprawy osadza niektóre cechy dyskursu Trumpa (np. informatywność) na poziomie ekspresji 15-letniego ucznia (s. 311). W tej sytuacji jestem pod wrażeniem odwagi Autorki, która podjęła trudne wyzwanie naszkicowania relacji pomiędzy różnymi nośnikami retoryki Donalda Trumpa, porządkując je przy użyciu kategorii formalnego opisu językowego, takich jak akty illokucyjne, strategie klasycznego trójkąta retorycznego etos-patos-logos czy też strategie uprzejmości językowej. Jeszcze bardziej imponuje mi niewątpliwy sukces Autorki na tym polu, udokumentowany zestawieniem istniejących związków, takich jak relacje *asercja – pluralizacja deiktyczna (ja-my) – logos – nadmierne uogólnienie czy akt zobowiązania (obietnica) – patos – strategia wyrazu zainteresowania [adresatem]*. Jak wynika z celów i pytań badawczych dotyczących analizy w ramach Antropologicznego Modelu Komunikacji (*Anthropolinguistic Model of Communication*) (ss. 224-225), główną aspiracją Autorki było właśnie wskazanie, że uchwycenie tego typu związków jest w ogóle możliwe, nie zaś interpretowanie ich pod względem efektywności dyskursywnej, tj. w kontekście obranego przez mówcę celu (choć i takie hipotezy są w rozprawie

czynione, co uważam za kolejny sukces pracy). Porównując pracę Autorki z najbardziej chyba znanym (a na pewno najlepiej rozreklamowanym) opracowaniem nt. dyskursu Trumpa, *Linguistic Inquiries into Donald Trump's Language*¹ (to, że nie ma go na liście źródeł bibliograficznych rozprawy musi być dziełem przypadku), uważam, że studium Doktorantki wnosi znacznie więcej pod względem stricte naukowym (a nie głównie beletrystycznym), nie tylko na polu empirycznym, ale także metodologicznym. Udało się mianowicie Autorce wyodrębnić narzędzia opisu i ich zbiorcze konfiguracje, które mają zastosowanie potencjalnie szersze niż w bieżącej analizie. Uważam mianowicie, że mogą się sprawdzić w wielu innych studiach nad przypadkami dyskursu populistycznego, również poza Stanami Zjednoczonymi.

Popularyzacji rozprawy Autorki niewątpliwie będzie sprzyjać przejrzystość pracy. Wywód prowadzony jest logicznie i klarownie, pomimo zawarcia w nim ogromnej ilości informacji. Należy tu podkreślić, że Doktorantka nie przytacza informacji zbędnych czy też nie mających odniesienia, bezpośredniego lub pośredniego, do celów pracy. Kwestie ta przewija się często w pracach na stopień naukowy, a w rozprawach doktorskich w szczególności. Autorce udało się jednak uniknąć obarczenia czytelnika informacją nadprogramową, co ułatwia lekturę tak obszernej pracy.

Mając na uwadze bijące z tekstu autentyczne zainteresowanie Doktorantki poruszonymi w rozprawie kwestiami, a także możliwość ukazania się pracy drukiem, chciałbym zaproponować Autorce pochylenie się nad dwoma dodatkowymi zjawiskami językowymi, a zarazem mechanizmami dyskursywnymi, które mogłyby zostać ujęte w wypracowanym modelu. Pierwszy mechanizm dotyczy strategicznie realizowanej w dyskursie dychotomii 'my-oni', która nie jest wyraźnie opisana w pracy, a która stanowi podstawę wszelkich relacji deiktycznych dyskursu populistycznego, a także dyskursu zagrożenia, który z uwagi na kontekst pandemiczny retoryki Trumpa powinien interesować Autorkę. Istnieje bogata literatura opisująca najbardziej efektywne leksykalne realizacje w/w dychotomii, a także ich rolę w tworzeniu dyskursu konfliktu i kryzysu (Chilton, 2004; Hart 2014; Musolff, 2016; Wodak, 2015;

¹ Schneider, U. i M. Eitelmann (red.). 2020. *Linguistic Inquiries into Donald Trump's Language: From*

Cap, 2017, 2021), który sprzyja konsolidacji obozu 'my' wokół lidera politycznego – np. prezydenta. Konsolidacja ta stanowi reakcję na wizję zagrożenia budowaną przez lidera, a także na jego obietnicę zapewnienia bezpieczeństwa. Strategia ta była często wykorzystywana przez Donalda Trumpa, także poza kontekstem pandemicznym, np. w odniesieniu do kwestii imigracyjnych, a także ogólnie dla celów wizerunkowych. Już w części 4.5. rozprawy poświęca Autorka sporo miejsca kwestii deiksy osoby (*I-we*), tak więc rozwinięcie tego wątku byłoby ze wszech miar naturalne. Drugie zjawisko warte uwagi to używanie przez Trumpa – i innych przedstawicieli dyskursu populistycznego (M. Le Pen, Salvini, Orban, J. Kaczyński, itp.) – formuł językowych z zakresu nie tylko uprzejmości (*politeness*) językowej, lecz często nie-uprzejmości (*im-politeness*) językowej, realizowanej w sposób *strategiczny*. Tu literatura jest równie bogata (prace Culpepera, Bousfielda, itp.), a danych jest zdecydowanie pod dostatkiem.

Jak wspominałem, przedstawione sugestie nie mają charakteru polemicznego. Wynikają one przede wszystkim z chęci pomocy oraz ciekawości rozbudzonej obcowaniem z pracą. Już w bieżącej formie stanowi ona opracowanie dojrzałe, oryginalne, sporządzone w sposób nie budzący zastrzeżeń zarówno od strony merytorycznej, jak i formalnej. **W podsumowaniu stwierdzam więc z pełnym przekonaniem, że rozprawa Pani mgr Marty Strukowskiej spełnia wszystkie wymagania ustawowe stawiane pracom na stopień doktora i tym samym wnoszę o dopuszczenie jej Autorki do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie składam wniosek o wyróżnienie rozprawy.**

prof. dr hab. Piotr Cap